

รายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

๑. บทนำ

การทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำลายระบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ และส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) จึงได้ขับเคลื่อนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจและพัฒนานตนเอง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการป้องกันและลดโอกาสการทุจริตภายในองค์กร จึงได้จัดทำ รายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ขึ้น เพื่อวิเคราะห์ กระบวนการ ภารกิจ และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการทุจริต ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการรับสินบน โดยมุ่งเน้นการกำหนดมาตรการเชิงรุก กิจกรรมควบคุม และแนวทางบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเป็นหน่วยงานที่มีความโปร่งใส ปลอดภัยจากการทุจริตอย่างยั่งยืน

๒. หลักการและวัตถุประสงค์

การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งได้ว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่นหรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้

๒.๑ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้เข้าใจจุดเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดการทุจริต
- ๒) เพื่อสร้างมาตรการในการป้องกันและลดโอกาสการทุจริต
- ๓) เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจต่อการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ
- ๔) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่

๒.๒ นิยามความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk) การดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรืออาจการก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานในอนาคต

๓. กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี 4 กระบวนการ ดังนี้

1. Corrective : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิด สิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก
2. Detective : เผ่าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบ ต้องสอดส่องตั้งแต่ แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัย ทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแก่ผู้บริหาร
3. Preventive : ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด ในส่วนพฤติกรรมที่ เคยรับรู้ว่าจะเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Known Factor) ทั้งที่รู้ว่าทำไปมีความเสี่ยงต่อ การทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ ไม่เปิดช่องว่างให้การทำการทุจริตเข้ามาได้อีก

๔. Forecastion: การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่เกิดอาจจะเกิดขึ้นและป้องกัน ป้องปรามล่วงหน้าในเรื่อง ประเด็นที่ไม่คุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต (Unknown Factor)

๓.๑ ขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ประเภทความเสี่ยงการทุจริต แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ
- ๒) ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
- ๓) ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) คัดเลือกกระบวนการหรือโครงการที่มีความเสี่ยง
- ๒) การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
- ๓) การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
- ๔) การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต
- ๕) การทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี ได้พิจารณาคัดเลือกประเภทความเสี่ยงด้านการใช้จ่ายงบประมาณ งานจัดซื้อจัดจ้างวัสดุสำนักงาน เป็นกระบวนการเป้าหมายในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีการดำเนินงานบ่อยครั้งตลอดทั้งปีงบประมาณ มีมูลค่าการใช้จ่ายหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการที่เจ้าหน้าที่รัฐต้องติดต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้ประกอบการหรือร้านค้าภาคเอกชนโดยตรง ตั้งแต่ขั้นตอนการสืบราคากลาง การเลือกผู้รับจ้าง ไปจนถึงการตรวจรับพัสดุ จึงจัดเป็นพื้นที่เปราะบางที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน การเอื้อประโยชน์ หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ อบจ.เพชรบุรี จึงนำกระบวนการนี้มาวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อปิดช่องว่างและสร้างระบบการควบคุมภายในที่มีธรรมาภิบาล

ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ที่	กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
๑	กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุสำนักงาน	- การสำรวจความต้องการและจัดทำแผนการซื้อ	- การกำหนดรายการวัสดุครุภัณฑ์ที่เอื้อประโยชน์กับผู้ขายรายใดรายหนึ่งหรือการสั่งซื้อเกินความจำเป็น
		- การตรวจรับพัสดุและการเบิกจ่ายเงิน	- การตรวจรับพัสดุที่ไม่ตรงตามคุณลักษณะที่กำหนด หรือการรับของไม่ครบจำนวน

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เกณฑ์กำหนดระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood : L) ไว้ ๕ ระดับ ดังนี้

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	เหตุการณ์อาจเกิดขึ้นได้สูงมาก เกิน (๔ ครั้ง) ขึ้นไป
๔	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง ไม่เกิน (๓ ครั้ง)
๓	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง ไม่เกิน (๒ ครั้ง)
๒	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง ไม่เกิน (๑ ครั้ง)
๑	เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)

เกณฑ์กำหนดระดับผลกระทบ (Impact) ไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความรุนแรงของผลกระทบความเสี่ยง	
๕	เกิดความเสียหายต่อรัฐเจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม
๔	ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ลงข่าว
๓	มีคนร้องเรียนแจ้งเบาะแส
๒	บุคลากรหรือหน่วยงานตรวจสอบภายในขององค์กรตรวจพบข้อเท็จจริง
๑	แทบจะไม่มี

การวิเคราะห์ความเสี่ยง

เมื่อพิจารณาโอกาส ความถี่ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง และผลกระทบ ของแต่ละปัจจัยเสี่ยงแล้ว ให้นำผลที่ได้มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบของความเสี่ยง ว่าก่อให้เกิดระดับความเสี่ยงใน ระดับใด

(ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต = โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง X ผลกระทบ)

ภาพแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)

ความรุนแรงของผลกระทบ (impact)	๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
	๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
	๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
	๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
	๑	๑	๒	๓	๔	๕
		๑	๒	๓	๔	๕
โอกาส / ความถี่ที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood)						

ตารางแสดงระดับความเสี่ยง มี 4 ระดับ คือ

ระดับความเสี่ยง	ระดับคะแนนความเสี่ยง	กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง	การแสดงสีสัญลักษณ์	
ต่ำ (Low)	1 – 3 คะแนน	โอกาสเกิดน้อย - ผลกระทบไม่รุนแรง ระดับความเสี่ยงยอมรับได้ โดยไม่ต้องควบคุมความเสี่ยง ไม่ต้องมีการจัดการเพิ่ม	สีเขียว	
ปานกลาง (Medium)	4 – 8 คะแนน	ระดับที่ยอมรับความเสี่ยงได้ แต่ต้องมีแผนควบคุมความเสี่ยงเพื่อไม่ให้ ความเสี่ยงย้ายไปยังระดับที่ยอมรับไม่ได้	สีเหลือง	
เสี่ยงสูง (High)	9 – 14 คะแนน	โอกาสเกิดบ่อย - ผลกระทบรุนแรง ไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ โดยต้องมีแผนควบคุมความเสี่ยง เพื่อให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้	สีส้ม	
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	15 – 25 คะแนน	โอกาสเกิดบ่อยมาก – ผลกระทบรุนแรง ไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ทันที ต้องมีแผนลดความเสี่ยง หรืออาจต้องถ่ายโอนความเสี่ยง	สีแดง	

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	Risk Score (L x I)			ระดับความเสี่ยง
			Likelihood	Impact	Risk Score	
๑	การสำรวจความต้องการและจัดทำแผนการจัดซื้อ	การกำหนดรายการวัสดุ ครุภัณฑ์ที่เอื้อประโยชน์กับผู้ขายรายใดรายหนึ่ง หรือการสั่งซื้อเกินความจำเป็น	๓	๒	๖	ปานกลาง
๒	การตรวจรับพัสดุและการเบิกจ่ายเงิน	การตรวจรับพัสดุที่ไม่ตรงตามคุณลักษณะที่กำหนดหรือการรับของไม่ครบจำนวน	๓	๒	๖	ปานกลาง

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

เป็นการนำประเด็นความเสี่ยง มาวิเคราะห์เพื่อหามาตรการป้องกันความเสี่ยงไม่ให้มีโอกาสดังขึ้น ได้อย่างเหมาะสม

๑. ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุม ความเสี่ยงการทุจริต	วิธีการดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ
๑	การสำรวจความต้องการและจัดทำแผนการจัดซื้อ	การกำหนดรายการวัสดุ ครุภัณฑ์ที่เอื้อประโยชน์กับผู้ขายรายใดรายหนึ่ง	ปานกลาง	<ol style="list-style-type: none"> จัดทำระบบการสำรวจความต้องการที่โปร่งใส ตรวจสอบความจำเป็นของรายการแต่ ละรายการ จัดทำมาตรการส่งเสริมความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง จัดทำมาตรการป้องกันการรับสินบน จัดทำมาตรการ No Gift Policy 	<ol style="list-style-type: none"> ใช้แบบฟอร์มมาตรฐานในการสำรวจความต้องการ ให้หัวหน้าหน่วยงานลงนามรับรองความจำเป็น กำหนดมาตรการส่งเสริมความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี กำหนดมาตรการป้องกันการรับสินบนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี กำหนดมาตรการ No Gift Policy ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี 	ปีงบประมาณ พ.ศ.2569
๒	การตรวจรับพัสดุ และการเบิกจ่ายเงิน	การตรวจรับพัสดุที่ไม่ตรงตามคุณลักษณะที่กำหนด	ปานกลาง	<ol style="list-style-type: none"> แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จัดทำมาตรการส่งเสริมความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง จัดทำมาตรการ No Gift Policy 	<ol style="list-style-type: none"> แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจรับพัสดุ และบันทึกผลการตรวจรับ กำหนดมาตรการส่งเสริมความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี กำหนดมาตรการ No Gift Policy ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี 	ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙